

Djetinjstvo i školovanje biskupa Mije Škvorca

IVAN PEKLIĆ

Matije Gupca 42

48260 Križevci

ivan.peklic@kc.t-com.hr

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Primljeno/Received: 01. 12. 2011

Prihvaćeno/Accepted: 04. 01. 2012.

Autor je u članku na temelju izvorne arhivske građe istražio djetinjstvo i školovanje biskupa Mije Škvorca. Većinu građe o biskupovom djetinjstvu i školovanju autor je pronašao u Arhivu Hrvatske pokrajne Družbe Isusove u kojem se ostavština Mije Škvorca čuva u dvadest i dvije kutije. Podatke o biskupovom školovanju autor donosi na temelju školske dokumentacije, tj. svjedodžbi i učeničke knjižice. Dnevnik koji je biskup vodio za vrijeme svog boravka u Travniku od 1934. do 1938. godine također je izvor informacija o njegovu školovanju. Podatke o biskupovom studiju i doktoratu autor je pronašao u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu.

Biskup Mijo Škvorc rođen je 1. rujna 1919. godine u Ruševcu, a kršten 2. rujna 1919.¹ Domovnica koju je izdalo Poglavarstvo upravne općine Sokolovac² dokaz je o biskupovu rođnom mjestu, Ruševcu. Iz krsnog lista doznajemo imena roditelja, oca Jakoba Škvorca i majke Ane Škvorc rođene Lalić, krsnih kumova Tome Habuneka i Bare Habunek rođene Šoštarić te ime župnika koji je obavljao obred krštenja, Franje Štefana.³ Godine 1986. krsno ime Miško promjenjeno je u Mijo.⁴ Djetinjstvo provodi u Ruševcu na kućnom broju 25,⁵ u srednje imućnoj seljačkoj obitelji.⁶ Godine 1926. krenuo je u pučku školu u Svetom Petru Čvrstecu,⁷ a iz školskog imenika vidljivo je da je prolazio s odličnim uspjehom.⁸

Treći razred osnovne škole polazi u Večeslavcu,⁹ također s odličnim uspjehom. Godine 1930. završio je osnovnoškolsko obrazovanje te pohađa prvi razred Nadbiskupske klasične gimnazije u Zagrebu. Iste godine Mijo Škvorc primio je sakrament Svetе potvrde.¹⁰ Niži tečajni ispit, tj. malu maturu položio je 1931. godine.¹¹ U njegovoj ostavštini pronašao sam svjedodžbe iz trećeg razreda iz kojih je vidljivo da je imao odlične ocjene iz svih predmeta. Dobio je i svjedodžbu za završeni niži tečaj, čime je stekao pravo na učenje viših razreda srednjeg tečaja.¹² Godine 1934. pohađao je peti razred u Travniku.¹³ Ostale razrede završio je također u Travniku s odličnim uspjehom. Svjedodžbu mature dobio je 21. rujna 1938. godine u Travniku. Više o njegovom školovanju možemo sazнати iz spomenutog Dnevnika pronađenog u njegovoj ostavštini. Dnevnik je započeo voditi u rujnu 1936. godine. U spomenutom Dnevniku 14. rujna 1936. godine biskup opisuje svoj strah izazvan po-

1 Arhiv Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, Ostavština Mije Škvorca. Autor se zahvaljuje pateru Valentu Miklošiću koji mu je omogućio uvid u ostavštinu.

2 Ostavština Mije Škvorca, Domovnica Mije Škvorca.

3 Ostavština Mije Škvorca, Krsni list Mije Škvorca.

4 Matična knjiga rođenih Sveti Petar Čvrstec 1901-1938.

5 Arhiv Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, Ostavština Mije Škvorca, Krsni list Mije Škvorca.

6 HDA, Dokument br. 7847.

7 DABJ Glavni imenik Osnovne škole Sveti Petar Čvrstec 1903-1940.

8 Razredni imenik Osnovne škole Sveti Petar Čvrstec 1903-1940.

9 Razredni imenik 1929-1930. Osnovne škole Večeslavac.

10 Arhiv Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, Ostavština Mije Škvorca.

11 Ostavština Mije Škvorca, Svjedodžbe Mije Škvorca.

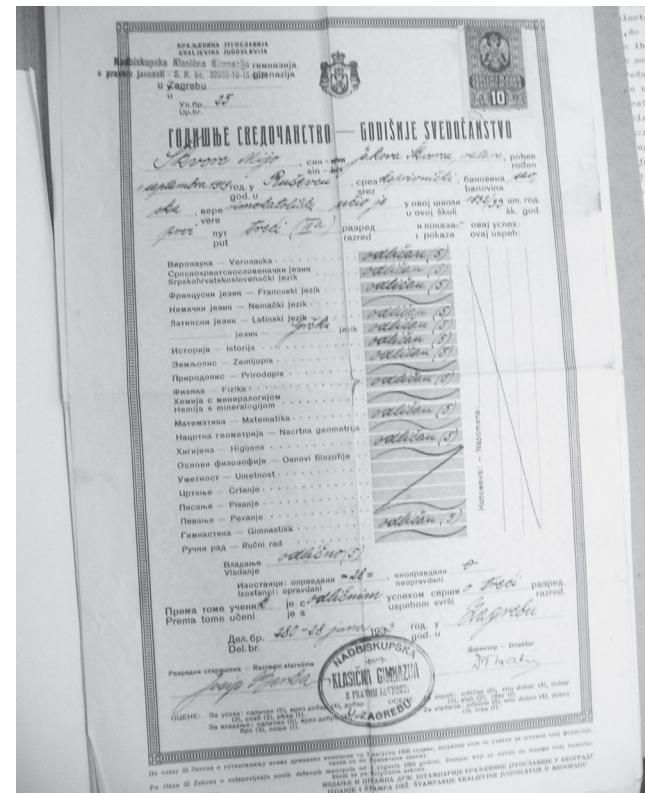
12 Ostavština Mije Škvorca, Svjedodžbe Mije Škvorca.

13 Ostavština Mije Škvorca, Učenička knjižica Mije Škvorca.

laskom u školu: »Strah mi je tresao čitavo tijelo kada sam pošao u školu.« Kasnije piše da je bio ugodno iznenađen činjenicom da su neki profesori bili puno blaži nego što je očekivao: »Rijetkost je da ljudi imadu toliko požrtvovnosti.«¹⁴ Sljedeći dan opisuje strah od gramatike latinskoga jezika, a opis završava pohvalom upućenom profesoru zbog njegove korektnosti. Tijekom školovanja u Travniku Miju Škvorc novčano je pomagala obitelj, dokaz tome je jedna dopisnica koju mu šalje brat Tomo, a izvještava ga da mu šalju odijelo, cipele i 700 dinara.¹⁵ Iz Škvorčeva Dnevnika možemo iz dan u dan pratiti njegovo školovanje, npr. 17. rujna 1936. piše kako je bio oduševljen satom kemije, a u dalnjim izvještajima žali se kako na satu kemije ostaju duže. Navodi da je profesor kemije fantastičan i da gradivo lijepo izlaže te ističe značaj kemije u svakodnevnom životu. Francuski jezik činio mu se teškim i dosadnim, ističe da je prosječna ocjena razreda iz spomenutog predmeta bila dovoljan.¹⁶ Škvorc u svojem Dnevniku istoga dana piše da su popodne imali duhovne vježbe u kojima im je duhovnik naglasio važnost molitve. Na kraju svoje zabilješke za taj dan Škvorc piše: »Svijet traži u knjigama sebe, zato treba ocrtavati suvremeni život.«¹⁷ Biskup Škvorc živio je u skladu s ovim geslom, pratio je film kao i ostalu suvremenu umjetnost onoga doba. Već sljedećeg dana Škvorc je u svoj Dnevnik zapisao: »Sve više i više nas pritišće škola.«¹⁸ Francuski jezik mu se i dalje čini težak te se žali kako im je Plodin, profesor francuskog jezika, dao da nauče pet stranica. Škvorc je svoju muku s francuskim jezikom izrazio stihovima:

*Što god hoću pomirisati
Mozak mi se hoće skisati.*

Što se tiče ostalih predmeta, bilježi da oni nisu tako teški, za što se pobrinuo Svevišnji. Sljedeći dani Škvorc piše da ih je profesor kemije opet duže zadržao i da su kod blagoslova morali stajati.¹⁹ U Dnevniku Škvorc opisuje i svoje prisustvo nedjeljnoj Svetoj misi.²⁰ Osim školskih događanja, opisuje i svoje psihičko stanje, navodi da se osjeća žalosno i usamljeno te se pita što bi tek bilo da u njegovoj duši nema Božje prisutnosti.²¹ Škvorc svoj Dnevnik ponovno piše tek u nedjelju, 27. rujna 1936. godine. Spominje da su bili na duhovnim vježbama te da mora učiti latinski.²² Već sljedećeg dana izvještava da ih je posjetio provincial i navodi da mu je na sutrašnji dan, 29. rujna, imendan.²³ Sljedeći zapis izvještaj je o spremanju akademije, tj. predstave u sjemeništu. Predstava je dobro prošla i Škvorc je bio veoma zadovoljan.²⁴ U nedjelju, 4. listopada, Škvorc bilježi kako osjeća božansku radost u sebi.²⁵ U jednom svom zapisu kritizira profesore koji ih vole »gnjaviti«.

Slika 1. Svjedodžba Mije Škvorca.

dečeg dana Škvorc piše da ih je profesor kemije opet duže zadržao i da su kod blagoslova morali stajati.¹⁹ U Dnevniku Škvorc opisuje i svoje prisustvo nedjeljnoj Svetoj misi.²⁰ Osim školskih događanja, opisuje i svoje psihičko stanje, navodi da se osjeća žalosno i usamljeno te se pita što bi tek bilo da u njegovoj duši nema Božje prisutnosti.²¹ Škvorc svoj Dnevnik ponovno piše tek u nedjelju, 27. rujna 1936. godine. Spominje da su bili na duhovnim vježbama te da mora učiti latinski.²² Već sljedećeg dana izvještava da ih je posjetio provincial i navodi da mu je na sutrašnji dan, 29. rujna, imendan.²³ Sljedeći zapis izvještaj je o spremanju akademije, tj. predstave u sjemeništu. Predstava je dobro prošla i Škvorc je bio veoma zadovoljan.²⁴ U nedjelju, 4. listopada, Škvorc bilježi kako osjeća božansku radost u sebi.²⁵ U jednom svom zapisu kritizira profesore koji ih vole »gnjaviti«.

14 Ostavština Mije Škvorca, Dnevnik Mije Škvorca, 14. rujna 1936.

15 Arhiv Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, Ostavština Mije Škvorca, Dopisnica za Miju Škvorcu.

16 Arhiv Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, Ostavština Mije Škvorca, Dnevnik Mije Škvorca 15. rujna 1936.

17 Dnevnik Mije Škvorca, 17. rujna 1936.

18 Dnevnik Mije Škvorca, 18. rujna 1936.

19 Dnevnik Mije Škvorca, 19. rujna 1936.

20 Dnevnik Mije Škvorca, 20. rujna 1936.

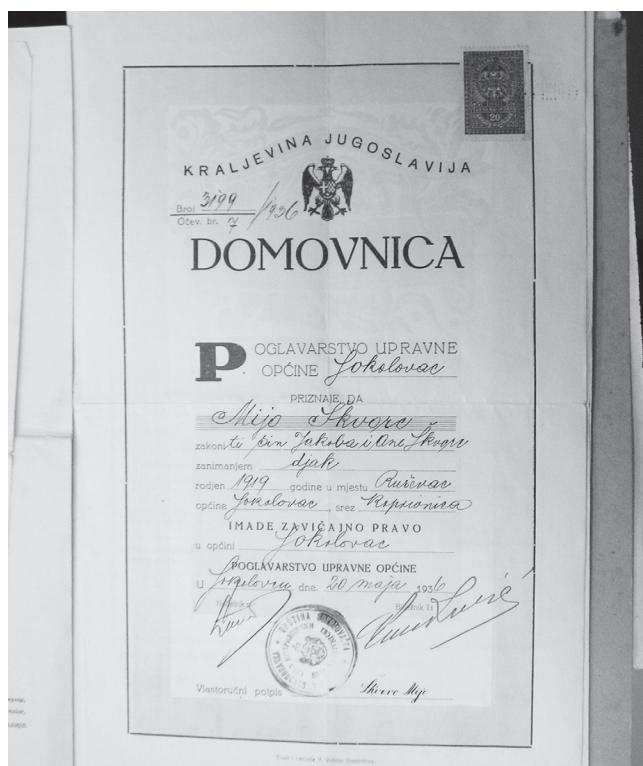
21 Dnevnik Mije Škvorca, 21. rujna 1936.

22 Dnevnik Mije Škvorca, 27. rujna 1936.

23 Dnevnik Mije Škvorca, 28. rujna 1936.

24 Dnevnik Mije Škvorca, 3. listopada 1936.

25 Dnevnik Mije Škvorca, 4. listopada 1936.

Slika 2. Domovnica Mije Škvorca.

Spominje i đačke nepodopštine od kojih je najčešća tučnjava s nogam pod satom.²⁶ Škvorc naglašava da se osjeća zadovoljnim i da je đački život krasan. Istiće da vjeruje u svoje »mizerno znanje latinskog jezika«. Počeo je čitati Zimmermanovu knjigu Filozofija i religija.²⁷ Istiće kako osjeća školsku groznicu, ali i mali strah. Iako ga je bio strah, ohrabrio se na matematički, a oslobođio se i napetosti na latinskom.²⁸ Hvali Flodina, profesora francuskog jezika, opisuje ga kao pravednog i učenog čovjeka. Iznosi svoje oduševljenje što sutradan, 9. listopada, nema nastave.²⁹ Sljedećeg dana žali se da je slobodni dan proveo u »študiranju« i da je malo zapamtrio.³⁰ U subotu je odgovarao francuski, dobio ocjenu dobar te u oduševljenju predložio profesora Flodina kandidatom za Nobelovu nagradu.³¹ U ponедjeljak ih je spomenuti profesor kritizirao da ne znaju ni hrvatski jezik, na temelju čega Škvorc zaključuje da treba čitati Maretića i

26 Dnevnik Mije Škvorca, 5. listopada 1936.

27 Dnevnik Mije Škvorca, 6. listopada 1936.

28 Dnevnik Mije Škvorca, 7. listopada 1936.

29 Dnevnik Mije Škvorca, 8. listopada 1936.

30 Dnevnik Mije Škvorca, 9. listopada 1936.

31 Dnevnik Mije Škvorca, 10. listopada 1936.

da je dobro prošao jer je dobio četvorku.³² U utorak je za domaću zadaću morao prevesti tekst s grčkog jezika te vidno razočaran uspjehom izvještava kako očekuje »dvicu«. Škvorc se dojmično predavanje koje im je održao Serafin Tvrtković, misionar u Africi. Lijepim riječima opisao im je život ljudi na tom kontinentu.³³ U zapisu iz srijede Škvorc piše da je imao sreće na prirodopisu, ali se i pomučio sa zadaćom iz francuskog.³⁴ Sutradan, Škvorc je izgubio živce na kemiji jer nije ništa znao, ali je dobro prošao na francuskom te dobio četvorku iz zadaće.³⁵ U petak Škvorc ističe dobro raspoloženje profesora Flodina koji je uglavom davao petice. Navodi i strah od predmeta koje ima sljedeći dan, naročito matematike i kemije³⁶ Sljedeći dan izvještava da je sve dobro pošlo na nastavu, a kao zanimljivost napominje da profesoru kemije nisu uspjeli pokusi.³⁷ Što se tiče nedjelje, 18. listopada, Škvorc bilježi da akademija, pri čemu očito misli na svečanost pri misnom slavlju, nije uspjela, tj. recitacije i zbor bili su slabi.³⁸ Škvorc u bilješci za sljedeći dan piše o svojem oduševljenju neoskolastičkom filozofijom. U srijedu je profesor Marković umjesto fizike predavao etnografiju koja je Škvorcu bila jako zanimljiva.³⁹ U četvrtak nije bilo profesora Flodina što je biskupa osobito razveselilo, a popodne je pisao radnju »Za svjetlom križa«.⁴⁰ U svoj Dnevnik Škvorc kontinuirano zapisuje svakodnevne školske brige, žali se da je početkom tjedna, od 25. do 27. X. 1936., dobio mnogo dvojki i da je u utorak odgovarao etnologiju.⁴¹ U srijedu se Škvorc hvali da je dobio ocjenu odličan iz francuskog jezika.⁴² Sljedećeg dana nije odgovarao nijedan predmet, a oduševilo ga je predavanje koje im je održao profesor Buljan o svom putovanju po sjevernoj Europi.⁴³ Istiće da se u su-

32 Dnevnik Mije Škvorca, 12. listopada 1936.

33 Dnevnik Mije Škvorca, 13. listopada 1936.

34 Dnevnik Mije Škvorca, 14. listopada 1936.

35 Dnevnik Mije Škvorca, 15. listopada 1936.

36 Dnevnik Mije Škvorca, 16. listopada 1936.

37 Dnevnik Mije Škvorca, 17. listopada 1936.

38 Dnevnik Mije Škvorca, 18. listopada 1936.

39 Dnevnik Mije Škvorca, 21. listopada 1936.

40 Dnevnik Mije Škvorca, 22. listopada 1936.

41 Dnevnik Mije Škvorca, 27. listopada 1936.

42 Dnevnik Mije Škvorca, 28. listopada 1936.

43 Dnevnik Mije Škvorca, 29. listopada 1936.

botu nije bojao nijednog sata, a u njedjelju je bio blagdan Svih svetih zbog čega nije bilo školskih aktivnosti. U ponедјелjak ujutro išli su na misu, a popodne je u školi bilo vrlo živo jer nije bilo profesora Flodina.⁴⁴ Sljedećih šest tjedana Škvorc nije ništa pisao jer je, kako piše, imao mnogo obaveza u školi.⁴⁵ Otad neredovito piše Dnevnik jer mu nad glavom visi školski mač. Ističe da je odgovarao kemiju, a iz drugih predmeta ima dobre ocijene. Navodi kako je od majke dobio paket.⁴⁶ Sljedećeg dana Škvorc izvještava o petici koju je dobio iz francuskog jezika uz opasku da ju je i zaslužio. Napominje da sve više voli učiti.⁴⁷ Škvorc ponovno piše Dnevnik tek krajem studenog te ističe lijeppo predavanje profesora Flodina o romantizmu.⁴⁸ Prvog prosinca, povodom ujednjnjena Kraljvine SHS, nije bilo nastave, već je održana akademija. Škvorc je zapisao da se baš i ne veseli ovoj državi.⁴⁹ Početkom prosinca Škvorc je pisao Dnevnik u nekoliko navrata. Spominje zadaće iz latinsko-ga, francuskoga i hrvatskoga jezika.⁵⁰ U drugoj polovici prosinca Škvorc u Dnevnik uglavnom zapisuje svoje raspoloženje, prepisuje pjesme te ih kratko komentira.⁵¹ Prvi zapis u sljedećoj, 1937. godini, potječe od 11. siječnja. Škvorc nas izvještava da više nema problema s francuskim i da mnogo vježbaju za predstvu. Tjedan dana kasnije piše da ga pritišću školske obveze, da često polazi muzičku sekciju te izvještava o vježbanju za predstavu. Do kraja siječnja Škvorc u svom Dnevniku spominje predstve koje su igrali u Provincijalu, prepisuje poeziju, a vrlo malo piše o školi.⁵² U veljači Škvorc piše svoja razmišljnja vezana uz poklade i nadolazeće korizmeno vrijeme.⁵³ Prepisuje poeziju koju i kratko komentira. Prvi put obaveštava nas da voli čitati filozofiju koja će mu biti jedna od glavnih preokupacija tijekom života,

44 Dnevnik Mije Škvorca, 1. i 2. studenoga 1936.

45 Dnevnik Mije Škvorca, 13. studenoga 1936.

46 Dnevnik Mije Škvorca, 17. studenoga 1936.

47 Dnevnik Mije Škvorca, 18. studenoga 1936.

48 Dnevnik Mije Škvorca, 30. studenoga 1936.

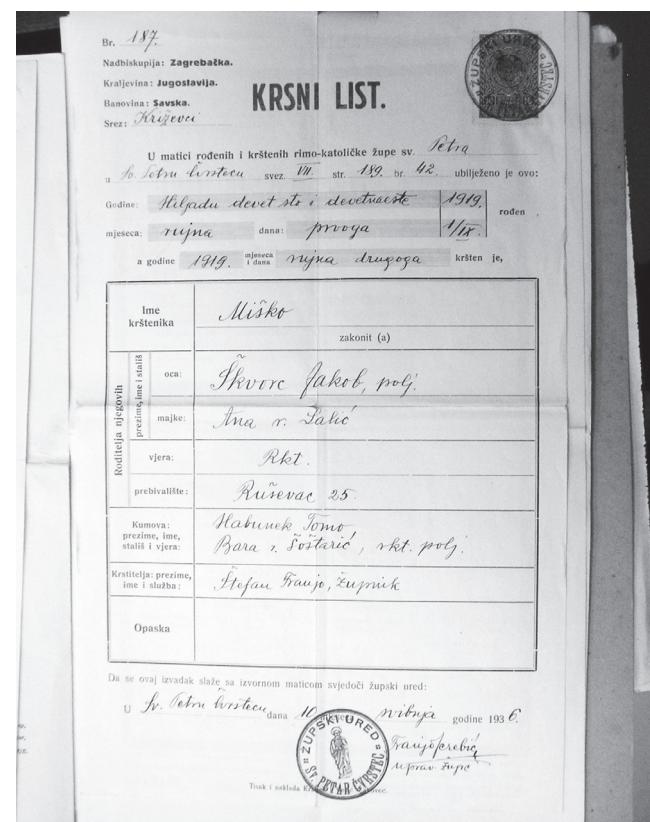
49 Dnevnik Mije Škvorca, 1. prosinca 1936.

50 Dnevnik Mije Škvorca, 6., 8., 13. prosinca 1936.

51 Dnevnik Mije Škvorca, 13-31. prosinca 1936.

52 Dnevnik Mije Škvorca, od 17. siječnja do 11. veljače 1937.

53 Dnevnik Mije Škvorca, od 11. veljače 1937.

Slika 3. Krsni list Mije Škvorca.

premda sam ističe da ne bi mogao biti filozof.⁵⁴ Iz njegova Dnevnika saznajemo i da piše radnju o Svetom Josipu.⁵⁵ Sljedeći put Dnevnik piše tek u svibnju 1937. godine. U svojem zapisu od 30. svibnja istaknuo je da je napisao pjesmu »Škrinja zavjetna« koju je dao ocijeniti svom prijatelju.⁵⁶ Zapisao je i da ga veseli činjenica što je zadnji tjeđan sedmog razreda i što je profesor Foldin dobro raspoložen.⁵⁷ Nakon završetka školske godine piše o svakodnevnim aktivnostima učenika, igranju nogometa, odlasku kući, pjevanju i slično.⁵⁸ Iz prvog semestra osmog razreda postoji samo jedan nadnevnik, zapis od 16. rujna 1937. godine.⁵⁹ Sljedeća kratka bilješka u ovoj školskoj godini je ona od 25. veljače 1938. godine.⁶⁰ U njoj nalazimo prijepis pjesme Josipa Lukera po uzoru na Matoševu pjesmu na temelju koje je napisao cijeli jedan mali

54 Dnevnik Mije Škvorca, od 22. veljače do 14. ožujka 1937.

55 Dnevnik Mije Škvorca, od 15. ožujka 1937.

56 Dnevnik Mije Škvorca, od 30. svibnja 1937.

57 Dnevnik Mije Škvorca, od 31. svibnja do 6. lipnja 1937.

58 Dnevnik Mije Škvorca, od 6. do 11. lipnja 1937.

59 Dnevnik Mije Škvorca, 16. rujna 1937.

60 Dnevnik Mije Škvorca, 25. veljače 1938.

esej.⁶¹ Dalje se u Dnevniku pojavljuju pjesme te analize tih pjesama, što je također utjecalo na intelektualni profil biskupa Škvorce koji je u kasnijem opusu često pisao pjesme.⁶² Biskup Škvorc položio je i viši tečajni ispit, tj. maturu 21. lipnja 1938. godine. Nakon polaganja mature, Škvorc se vraća u Zagreb gdje postaje član Družbe Isusove. Svoje obrazovanje nastavio je studijem filozofije i teologije.⁶³ Na temelju vlastite biografije doznajemo da je studirao trogodišnju filozofiju Družbe Isusove. Iz istog dokumenta saznajemo da je u razdoblju od 1943. do 1945. bio prefekt i profesor u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu, a u razdoblju od 1950. do 1956. profesor retorike i filozofije na Višoj filozofskoj školi Družbe Isusove u Zagrebu.⁶⁴ Studirao je teologiju u periodu od 1945. do 1949., a u međuvremenu se zaredio za svećenika, 1948. godine.⁶⁵ Dobio je počasni doktorat Teološkog fakulteta 12. ožujka 1970. godine. Diploma se čuva u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu.⁶⁶

ZAKLJUČAK

Na temelju istražene arhivske građe možemo zaključiti da je biskup Škvorc proveo uobičajno djetinjstvo u krugu seoske obitelji. Nakon osnovnoškolskog obrazovanja Škvorc nastavlja školovanje na sjemništu. Kratko odlazi na školovanje u Travnik, a visokoškolsko obrazovanje nastavlja u Zagrebu. Na njegov intelektualni profil utjecali su njegovi profesori, kao i literatura koju je tada čitao, tj. književna i filozofska djela.

Summary

Childhood and school days of bishop Mijo Škvorc

Keywords: Mijo Škvorc, education, childhood, The Diary of Mijo Škvorc

The childhood and education of the bishop Mijo Škvorc by name have been studied upon original archival materials. Most materials, precisely 22 boxes, were taken from the archives of the Croatian Province of Jesuits and the data about his education were gathered from school documents as certificates, reports etc. The diary that the bishop kept during his stay in Travnik from 1934 to 1938 is also a valuable source of information on his education, while relevant data about his student days and doctorate were found in the Archiepiscopal Archives in Zagreb.

61 Dnevnik Mije Škvorce, 1. svibnja 1938.

62 Više o djelima biskupa Škvorce vidi u: Đuro Škvorc, Mijo Škvorc-bibliografija i Vladimir Horvat, Biskup Mijo Škvorc kao pjesnik u: *Biskup Mijo Škvorc, teolog, filozof, govornik, književnik*, Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu, 2010., str. 53-89.

63 Nadbiskupski arhiv u Zagrebu: Nacionalni 1938-1948.

64 HDA, Dokument br. 7847.

65 HDA, Dokument br. 7847. Biografija.

66 Stjepan Razum, Dnevnići biskupa Mije Škvorce u: *Biskup Mijo Škvorc, teolog, filozof, govornik, književnik*, Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu, 2010., str. 53-88., na str. 53.